

SAAMEN KIELI JA KIRJALLISUUS -OPPIMÄÄRÄ

Saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8 ja niitä täydentävä tukimateriaali

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	TUKIMATERIAALI: Arvosanan kahdeksan alle jäävä osaaminen	Päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8	TUKIMATERIAALI: Arvosanan kahdeksan ylittävä osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen					
T1 rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään ja perustelemaan mielipiteitään tarjoamalla monimuotoisia tilaisuuksia vuorovaikutuksen harjoitteluun	S1	Itsensä ilmaiseminen, mielipiteen ilmaisu ja perustelu	Oppilas osaa ilmaista itseään ja mielipiteitään tutuissa vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa ilmaista itseään ja mielipiteitään.	Oppilas osaa ilmaista itseään monenlaisissa vuorovaikutustilanteissa, osaa tulkita muiden viestejä ja niiden tavoitteita ja säädellä omaa viestintäänsä tilanteen mukaan.
T2 rohkaista oppilasta kehittämään sosiaalisia taitojaan ohjaamalla monipuoliseen vuorovaikutukseen sekä taitoon antaa ja vastaanottaa palautetta	S1	Vuorovaikutus, palautteen antaminen ja vastaanottaminen	Oppilas osallistuu vuorovaikutustilanteisiin useimmiten rakentavasti ja harjoittelee antamaan ja vastaanottamaan palautetta.	Oppilas osallistuu rakentavasti vuorovaikutustilanteisiin sekä osaa antaa ja vastaanottaa palautetta.	Oppilas ottaa toisten näkemykset huomioon ja toimii rakentavasti ja tavoitteellisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä osaa antaa ja vastaanottaa palautetta.
T3 kannustaa oppilasta kehittämään ja monipuolistamaan viestintätaitojaan erilaisissa puheviestintäympäristöissä ohjaamalla kulttuurienväliseen dialogiin ja toimimaan monenlaisten ihmisten kanssa erityisesti saamen kielellä	S1	Viestintätaidot	Oppilas osaa kommunikoida ja toimia saamen kielellä tutuissa viestintäympäristöissä.	Oppilas osaa käyttää viestinnän taitojaan erilaisissa viestintäympäristöissä ja osaa kommunikoida ja toimia saamen kielellä.	Oppilas osaa käyttää viestinnän taitojaan monipuolisesti sekä kommunikoida ja toimia saamen kielellä erilaisissa viestintäympäristöissä.
Tekstien tulkitseminen					
T4 rohkaista oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa sekä tekstien lukemisessa, ymmärtämisessä ja analysoimisessa tarvittavia	S2	Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas osaa tarkastella tekstejä. Oppilas ymmärtää lukemansa ja osaa keskustella tekstistä.	Oppilas osaa eritellä ja tulkita kriittisesti tekstejä. Hän ymmärtää lukemansa ja osaa analysoida sitä.	Oppilas osaa tarkastella tekstejä kriittisesti ja tulkita niitä suhteessa tekstin tavoitteisiin ja tarkoitukseen. Oppilas ymmärtää lukemansa ja

tietoja ja taitoja					osaa analysoida ja tulkita sitä monipuolisesti.
T5 ohjata oppilasta monipuolistamaan tekstimaailmaansa, käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan monimuotoisia kaunokirjallisia tekstejä, media- ja asiatekstejä ja käyttämään niitä tiedonhankintaan, elämysten saamiseen ja lukuinnon tukemiseen	S2	Tekstitaidot tekstien tulkitsemisessa ja tiedon hankinta	Oppilas pitäytyy enimmäkseen itselleen tutuissa teksteissä. Oppilas harjoittelee hankkimaan tietoa eri lähteistä.	Oppilas tuottaa ja käyttää monimuotoisia fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä sekä osaa hankkia tarvitsemaansa tietoa eri lähteistä.	Oppilas osaa valita ja käyttää tavoitteeseen sopivia ja myös itselleen uudenlaisia tekstejä. Oppilas osaa monipuolisesti hankkia tietoa eri lähteistä.
T6 ohjata oppilasta arvioimaan lukutaitoaan ja havaitsemaan sen kehittämistarpeita harjoittelemalla itselleen sopivia luku- ja opiskelustrategioita	S2	Oman lukutaidon analysointi ja lukustrategiat	Oppilas harjoittelee arvioimaan lukutaitoaan ja valitsemaan sopivia lukemisen strategioita.	Oppilas osaa arvioida lukutaitoaan realistisesti ja havaita kehittämistarpeitaan sekä valita sopivia lukemisen strategioita.	Oppilas osaa arvioida realistisesti omaa lukutaitoaan, tunnistaa sen vahvuuksia ja kehittämiskohteita. Oppilas osaa valita tarkoituksenmukaisia lukustrategioita ja käyttää niitä itsenäisesti ja joustavasti.
T7 ohjata oppilasta analysoimaan ja tulkitsemaan kirjallisuutta sekä käyttämään siinä tarvittavia käsitteitä sekä tekemään havaintoja saamelaisten ja muiden alkuperäiskansojen teksteistä ja tulkitsemaan niitä	S2	Kirjallisuuden analysoiminen ja tulkinta	Oppilas osaa tehdä havaintoja teksteistä ja tuntee joitakin kirjallisuuden tarkastelussa tarvittavia peruskäsitteitä.	Oppilas osaa tulkita ja analysoida tekstejä ja käyttää kirjallisuuden tarkastelussa tarvittavia peruskäsitteitä.	Oppilas osaa tulkita ja analysoida eri tekstilajien kielellisiä, visuaalisia ja tekstuaalisia piirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.
Tekstien tuottaminen					
T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ja perustelemaan näkemyksiään monimuotoisten tekstien avulla erilaisissa viestintäympäristöissä	S3	Tekstitaidot tekstien tuottamisessa	Oppilas harjoittelee erityyppisten tekstien tuottamista ja näkemystensä perustelemista enimmäkseen itselleen	Oppilas osaa tuottaa ohjatusti myös itselleen uudenlaisia tekstejä sekä perustella näkemyksiään erilaisissa viestintäympäristöissä.	Oppilas osaa tuottaa itsenäisesti tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstejä. Oppilas osaa perustella monipuolisesti näkemyksiään erilaisissa

			tutuissa tekstilajeissa ja viestintäympäristöissä.		viestintäympäristöissä.
T9 ohjata oppilasta laajentamaan tekstilajien tuntemustaan tarjoamalla tilaisuuksia erityisesti kantaa ottavien, ohjaavien ja pohtivien monimuotoisten tekstien tuottamiseen sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana	S3	Tekstilajien hallinta, tekstien tuottaminen, omien taitojen havainnointi	Oppilas osaa tuottaa mallien pohjalta kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja kantaa ottavia tekstejä. Oppilas osaa nimetä vahvuuksiaan tekstin tuottajana.	Oppilas hallitsee opetut tekstilajit ja käyttää niille tyypillisiä ilmaisutapoja omissa teksteissään sekä tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa tekstin tuottajana.	Oppilas tuottaa itsenäisesti pohtivia, kertovia, ohjaavia ja kantaa ottavia tekstejä ja käyttää monipuolisesti niille tyypillisiä ilmaisutapoja. Oppilas osaa tunnistaa ja arvioida vahvuuksiaan sekä kehittää taitojaan.
T10 tukea oppilasta sujuvoittamaan kirjoittamista ja auttaa valitsemaan kuhunkin tekstilajiin kohderyhmälle ja tilanteeseen sopiva ilmaisutapa sekä vahvistaa kirjoitetun yleiskielen hallintaa	S3	Kirjoittamisen sujuvuus ja kirjoitetun yleiskielen hallinta	Oppilas osaa kirjoittaa käsin ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Oppilas harjoittelee sujuvan yleiskielen hallintaa pitäytyen itselleen tutuissa tekstilajeissa. Oppilas tuntee kirjoitetun yleiskielen piirteitä.	Oppilas kirjoittaa sujuvasti käsin ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Oppilas osaa valita kuhunkin tekstilajiin, kohderyhmälle ja tilanteeseen sopivan ilmaisutavan. Oppilas tuntee kirjoitetun tekstin perusrakenteita ja kirjoitetun yleiskielen piirteitä ja osaa hyödyntää tietoa tekstejä kirjoittaessaan ja muokatessaan.	Oppilas tuottaa itsenäisesti pohtivia, kertovia, ohjaavia ja kantaa ottavia tekstejä ja käyttää monipuolisesti niille tyypillisiä ilmaisutapoja. Oppilas tuntee kirjoitetun tekstin rakenteita ja kirjoitetun yleiskielen piirteitä ja osaa hyödyntää tietoa tekstejä kirjoittaessaan ja muokatessaan.
T11 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tuottamaan tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta, innostaa vahvistamaan tiedon hankinnan ja arvioinnin taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä omassa	S3	Tekstin tuottamisen prosessien hallinta, tiedon hankinta ja eettinen viestintä	Oppilas osaa nimetä tekstin tuottamisen prosessin vaiheita ja osaa ohjatusti työskennellä niiden mukaisesti sekä yksin että ryhmässä. Oppilas harjoittelee tekijänoikeuksien noudattamista ja lähteiden merkitsemistä.	Oppilas tuntee tekstien tuottamisen prosessin vaiheita ja osaa tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä antaa ja vastaanottaa palautetta. Oppilas osaa tehdä muistiinpanoja, tiivistää hankkimaansa tietoa ja käyttää lähteitä omassa tekstissään. Oppilas	Oppilas hallitsee tekstin tuottamisen prosessin vaiheet ja hyödyntää niitä sekä itsenäisesti että ryhmässä työskennellessään. Oppilas osaa tehdä muistiinpanoja, tiivistää hankkimaansa tietoa ja käyttää lähteitä omassa tekstissään. Oppilas osaa toimia

tekstissä tekijänoikeuksia, eettistä verkossa viestimistä ja yksityisyyttä kunnioittaen				noudattaa tekijänoikeuksia ja osaa merkitä lähteet.	eettisen verkkoviestinnän periaatteiden mukaisesti.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen					
T12 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja ohjata häntä kiinnostumaan saamen kielen ilmiöistä ja tunnistamaan kielen eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä sekä ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	S4	Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla joitakin tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä ja pohtii niiden merkityksiä.	Oppilas osaa kuvailla tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä, pohtii niiden merkityksiä ja osaa kuvailla eri rekisterien ja tyylien välisiä eroja.	Oppilas osaa kuvailla ja tehdä havaintoja ja päätelmiä tekstien kielellisistä ja tekstuaalisista piirteistä sekä pohtia itsenäisesti niiden merkityksiä. Oppilas osaa hyödyntää eri rekisterien ja tyylien välisiä eroja.
T13 ohjata oppilasta tiedostamaan saamelaisuusvoimavarana saamelaisen kulttuurin ja kielen monimuotoisuuden kautta sekä tulemaan tietoiseksi omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään ymmärtämällä saamen kielen merkitystä ja juuria	S4	Kielen merkityksen ja aseman hahmottaminen	Oppilas osaa kuvailla äidinkielen merkitystä ja saamen kielen asemaa kulttuurisesti monimuotoisessa yhteiskunnassa.	Oppilas osaa perustella äidinkielen merkitystä ja kuvailla saamen kielen asemaa muiden kielten joukossa.	Oppilas osaa pohtia äidinkielen merkitystä sekä yhteiskunnan että yksilön kannalta. Oppilas osaa kuvailla saamen kielen ja saamelaisen kulttuurin asemaa muiden kielten ja kulttuurien joukossa.
T14 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemyksiään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan, saamenkieliseen kirjallisuuteen ja mediaan sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässä	S4	Kirjallisuuden tuntemuksen, kulttuuritietoisuuden ja lukuharrastuksen kehittyminen	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä kulttuurin monimuotoisuudesta ja omista kulttuurikokemuksistaan. Oppilas tuntee kirjallisuuden päälajeja sekä saamelaisen kulttuurin juuria. Oppilas on lukenut sovitut tekstit.	Oppilas tuntee ja ymmärtää kulttuurin monimuotoisuutta sekä osaa kuvata omia kulttuurikokemuksiaan. Oppilas tuntee kirjallisuuden vaihteita ja saamelaisen kulttuurin juuria. Oppilas tuntee kirjallisuuden pääajit ja on lukenut sovitut kirjat.	Oppilas tuntee erilaisia kulttuurin ilmenemismuotoja, ymmärtää kulttuurin monimuotoisuutta sekä osaa monipuolisesti kuvata omia kulttuurikokemuksiaan. Oppilas osaa analysoida saamelaista kulttuuria ja on lukenut sovitut kirjat.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena					
T15 kannustaa oppilasta	S5	Eri tiedonaloilla käytettävän	Oppilas osaa havainnoida	Oppilas osaa käyttää kieltä	Oppilas osaa käyttää kieltä

monipuolistamaan eri oppiaineissa tarvittavaa kielitaitoa sekä hyödyntämään saamen kielen taitoa kaikessa oppimisessa		kielen hallinta	eri tiedonaloille ominaisia kielenkäytön tapoja.	eri tiedonaloille ominaisilla tavoilla ja hahmottaa niiden yhteyden arkikieleen.	eri tiedonaloille ominaisilla tavoilla ja vertailla eri tiedonalojen kieltä.
T16 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan saamen kielellä ja muilla kielillä tapahtuvassa tiedonhaluisessa osallistuvassa ja tutkivassa oppimisessa	S5	Tiedonhankinta sekä oman työskentelyn suunnittelu, jäsentäminen ja arvioiminen	Oppilas osaa hakea tietoa helposti löydettävistä lähteistä sekä suunnitella työskentelyään.	Oppilas osaa etsiä tietoa monipuolisesti eri lähteistä sekä pystyy suunnittelemaan, jäsentämään ja arvioimaan työskentelyään itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä.	Oppilas osaa käyttää lähteitä ja valikoida tietoa monipuolisesti sekä kehittää tarkoituksenmukaisia työskentelytapoja itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä.